

แผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบล

ตำบลกุ

อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลกู่ อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคมการสร้างที่ยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-6
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal :PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-6
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	หน้า
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	9-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดศรีสะเกษ	2-5
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	2-8
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนเกษตรกรรม ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2566	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรรม ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2566	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2565	2-13
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	6-6
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ	2-6
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	4-5
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

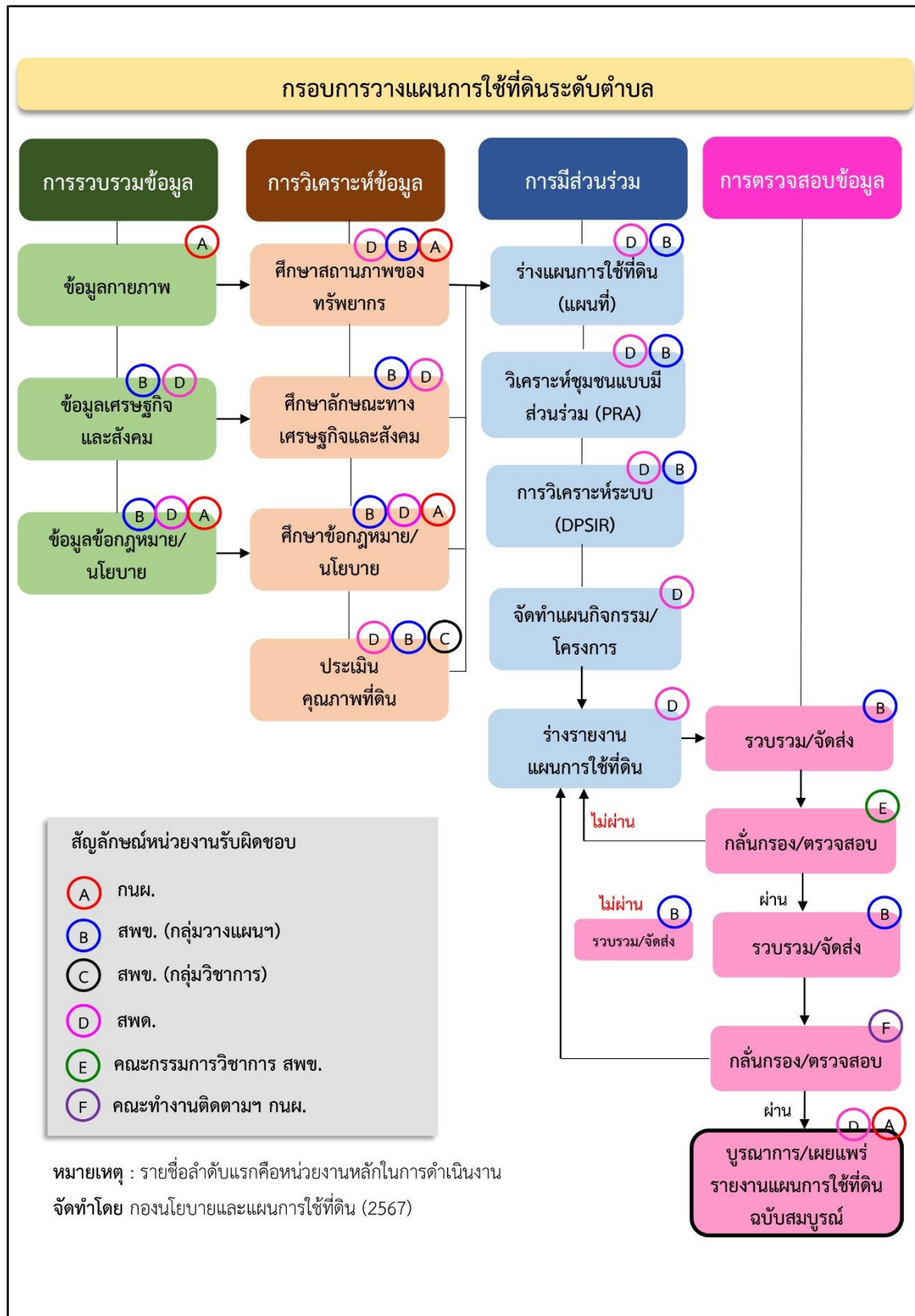

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เกษตรกรรมมั่นคง ประชาชนมั่นคง ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสู่ชุมชนเข้มแข็ง”
(องค์การบริหารส่วนตำบลคู, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอบางศรี มีพื้นที่ประมาณ 71.11 ตารางกิโลเมตร หรือ 44,444 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลกุดหวาย อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ตำบลสวาย อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแจนแวน ตำบลหนองแวง อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลพิมายเหนือ ตำบลพิมาย อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลตรวง ตำบลแจนแวน อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านกู่	หมู่ที่ 10 บ้านโสน
หมู่ที่ 2 บ้านหว่า	หมู่ที่ 11 บ้านเกาะ
หมู่ที่ 3 บ้านไฮ บ้านม่วง	หมู่ที่ 12 บ้านพอกใหญ่
หมู่ที่ 4 บ้านหนองบัวตาง	หมู่ที่ 13 บ้านม่วงหนองยาว
หมู่ที่ 5 บ้านสามขา	หมู่ที่ 14 บ้านกู่ตะวันตก
หมู่ที่ 6 บ้านกระดี	หมู่ที่ 15 บ้านผือพัฒนา
หมู่ที่ 7 บ้านกระโพธิ์	หมู่ที่ 16 บ้านศรีไพรราษฎร์
หมู่ที่ 8 บ้านอาตอง	หมู่ที่ 17 บ้านเกาะสามัคคี
หมู่ที่ 9 บ้านพอกน้อย	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยทับทัน ห้วยพรวน ห้วยเสน ตะกุดกู

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537 – 2566) พบว่า ตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,477.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 114 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 303.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537 - 2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

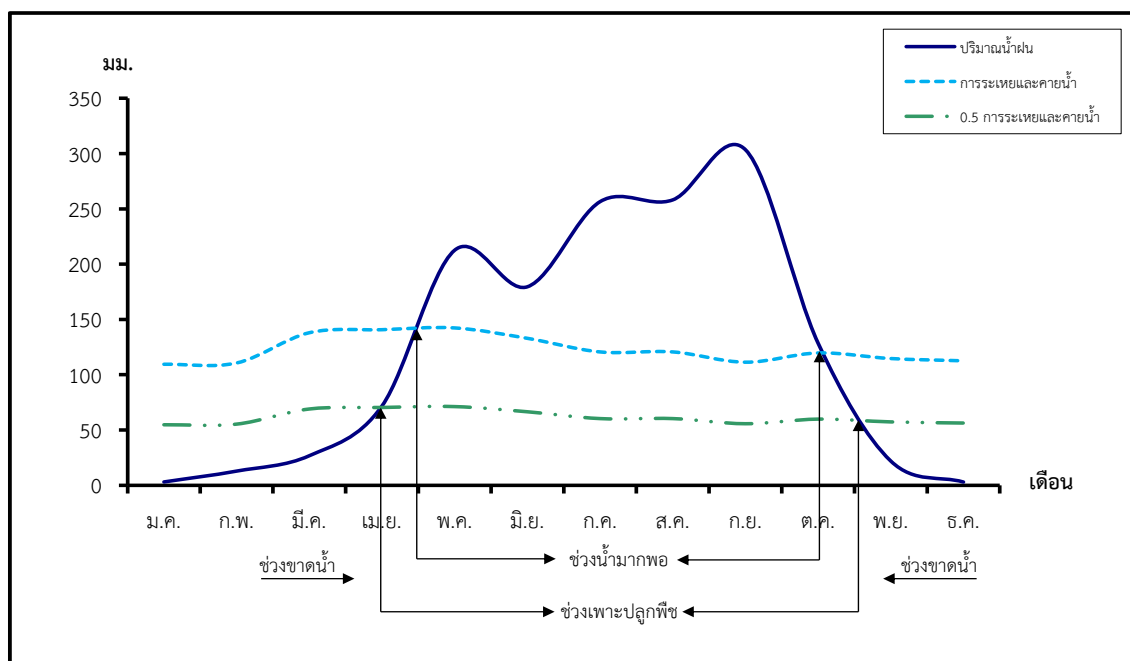
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.1	31.1	24.0	68.0	3.0	0.9	109.4	3.0
ก.พ.	19.8	33.5	26.1	66.0	12.8	2.0	110.6	12.5
มี.ค.	22.9	35.7	28.6	66.0	26.7	4.2	138.0	25.6
เม.ย.	24.8	36.4	29.8	69.0	71.7	7.0	140.7	63.5
พ.ค.	25.5	35.0	29.4	76.0	212.6	14.4	142.3	140.3
มิ.ย.	25.6	34.1	29.1	78.0	179.5	14.7	132.9	127.9
ก.ค.	25.1	32.8	28.4	81.0	256.5	17.8	120.6	150.7
ส.ค.	25.1	32.4	28.1	83.0	258.1	19.3	120.6	150.8
ก.ย.	24.7	31.9	27.7	85.0	303.5	19.3	111.3	155.3
ต.ค.	23.8	31.6	27.2	80.0	128.5	10.5	119.7	102.1
พ.ย.	22.0	31.8	26.4	73.0	21.9	3.1	114.6	21.1
ธ.ค.	19.1	30.6	24.4	69.0	2.9	0.8	112.5	2.9
เฉลี่ย	23.0	33.1	27.4	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,477.7	114.0	1,473.1	955.7

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,434 ไร่ หรือร้อยละ 5.48 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 40,375 ไร่ หรือร้อยละ 90.84 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 155 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 33,583 ไร่ หรือร้อยละ 75.57 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+มันสำปะหลัง และนาร้าง

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 3,015 ไร่ หรือร้อยละ 6.78 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 3,524 ไร่ หรือร้อยละ 7.92 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส และไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง และมะขาม เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 931 ไร่ หรือร้อยละ 2.09 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

2.5.5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 569 ไร่ หรือร้อยละ 1.29 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,434	5.48
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,137	4.81
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	245	0.55
U405	ถนน	13	0.03
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	11	0.02
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	16	0.04
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	9	0.02
U605	สถานบริการน้ำมัน	3	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	40,375	90.84
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	155	0.35
A100	นาไร่	35	0.08
A101	นาข้าว	33,380	75.11
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	168	0.38
A203	อ้อย	1,880	4.23
A204	มันสำปะหลัง	1,135	2.55
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	55	0.12
A301	ไม้ยืนต้นผสม	23	0.05
A302	ยางพารา	3,227	7.26
A303	ปาล์มน้ำมัน	14	0.03
A304	ยูคาลิปตัส	205	0.46
A401	ไม้ผลผสม	20	0.05
A407	มะม่วง	6	0.01
A408	มะม่วงหิมพานต์	2	0.01
A412	มะขาม	5	0.01
A502	พืชผัก	24	0.05
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	0.03
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	28	0.06

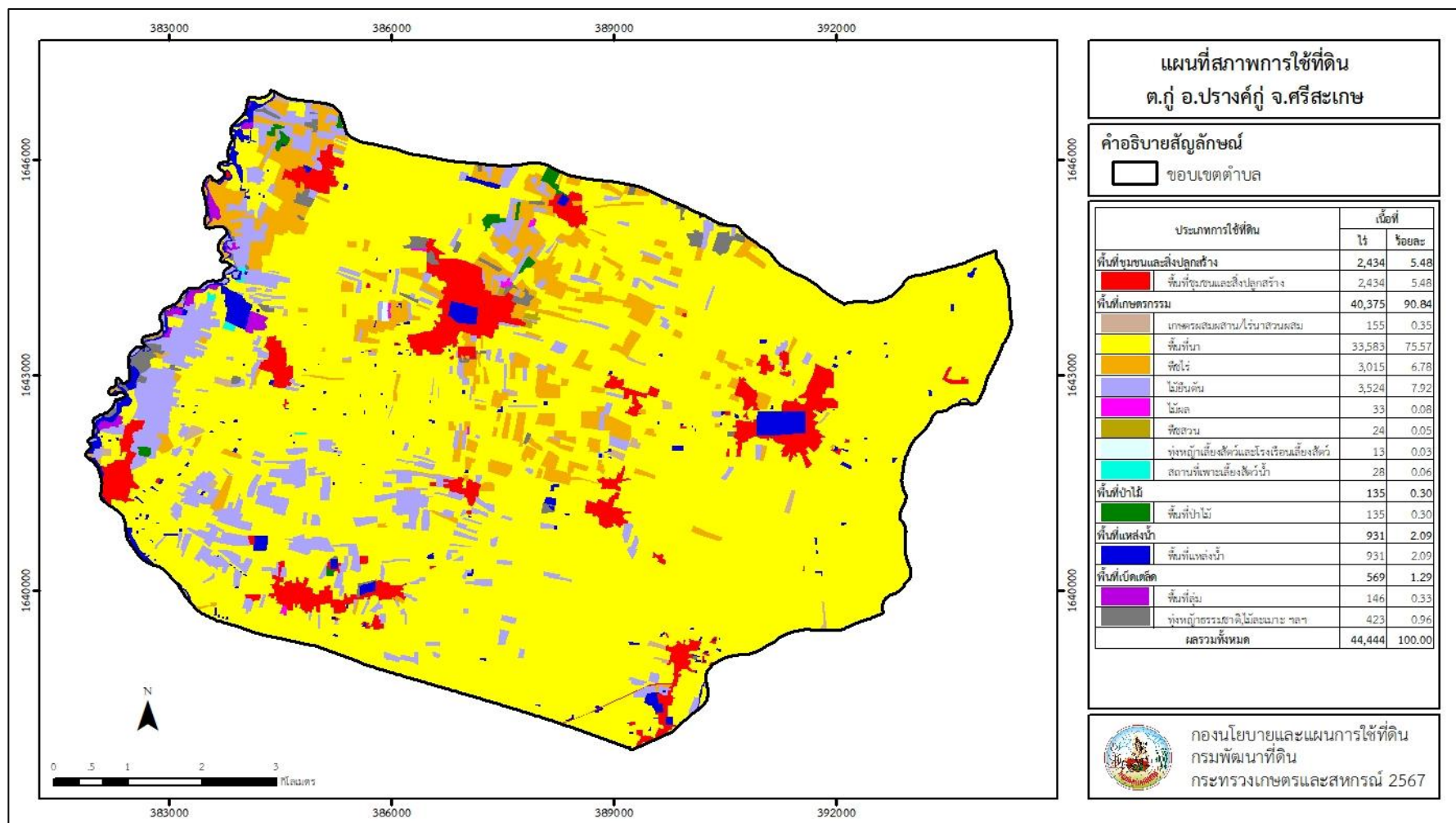
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
F	พื้นที่ป่าไม้	135	0.30
F200	ป่าผลัดใบรกรากพื้นที่ป่า	135	0.30
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	569	1.29
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	12	0.03
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	405	0.91
M201	พื้นที่ลุ่ม	146	0.33
M304	บ่อดิน	4	0.01
M405	พื้นที่ถม	2	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	931	2.09
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	245	0.55
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	245	0.55
W201	อ่างเก็บน้ำ	177	0.40
W202	บ่อน้ำในไร่นา	258	0.58
W203	คลองชลประทาน	6	0.01
ผลรวมทั้งหมด		44,444	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศ

แผนการใช้ที่ดินตำบลคู อำเภอบางคัก จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคู อำเภอบางคัก จังหวัดศรีสะเกษ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลกู่ มีประชากรรวม 11,730 คน แยกเป็นชาย 5,886 คน เป็นหญิง 5,844 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 165 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,734 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาจากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,133 ครัวเรือน หรือร้อยละ 78.02 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 601 ครัวเรือน หรือร้อยละ 21.98 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลกู่	2,734	5,886	5,844	11,730
หมู่ที่ 0 กู่	1	1	1	2
หมู่ที่ 1 กู่	230	487	481	968
หมู่ที่ 2 ห้วย	143	336	351	687
หมู่ที่ 3 ไฮ บ้านม่วง	153	321	326	647
หมู่ที่ 4 หนองบัวตาก	229	485	470	955
หมู่ที่ 5 สามขา	204	555	511	1066
หมู่ที่ 6 กระตี	146	303	309	612
หมู่ที่ 7 กระโพธิ์	157	358	336	694
หมู่ที่ 8 อาต๋อง	117	229	234	463
หมู่ที่ 9 พอกน้อย	189	395	405	800
หมู่ที่ 10 โสน	104	251	218	469
หมู่ที่ 11 เกาะ	176	390	378	768
หมู่ที่ 12 พอกใหญ่	259	553	560	1113
หมู่ที่ 13 ม่วงหนองยาว	78	152	151	303
หมู่ที่ 14 กู่ตะวันตก	195	325	342	667
หมู่ที่ 15 ผือพัฒนา	64	132	141	273
หมู่ที่ 16 ศรีไพรราษฎร์	159	331	351	682
หมู่ที่ 17 เกาะสามัคคี	130	282	279	561

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,734	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	2,133	78.02
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตร ที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	601	21.98

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 44,444 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,734 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 16.26 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 40,375 ไร่ หรือร้อยละ 90.84 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.93 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลกู่ อำเภอบางศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,133 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 185,122.86 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 54,773.19 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 119,260.19 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 35,286.09 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 65,862.67 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 19,487.10 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลกู่	69,769.37	42,613.25	39,080.51	33,659.73	185,122.86	54,773.19	119,260.19	35,286.09
หมู่ที่ 1 กู่	95,664.58	42,656.83	61,177.08	48,271.35	247,769.85	67,382.17	158,355.22	43,065.44
หมู่ที่ 2 ห้วย	60,380.95	46,819.05	40,857.14	35,857.14	183,914.29	54,244.38	125,718.29	37,079.83
หมู่ที่ 3 ไฮ บ้านม่วง	66,448.82	26,535.43	24,105.51	29,570.87	146,660.63	45,429.02	121,629.92	37,675.61
หมู่ที่ 4 หนองบัวตากง	79,332.32	54,664.63	41,384.15	32,253.05	207,634.15	55,822.95	125,229.28	33,668.20
หมู่ที่ 5 สามขา	76,833.56	45,766.44	52,441.07	52,870.47	227,911.54	74,308.14	154,144.36	50,257.13
หมู่ที่ 6 กระดี	53,560.98	48,731.71	38,894.31	39,186.99	180,373.98	60,452.32	113,918.70	38,179.84
หมู่ที่ 7 กระโพธิ์	49,595.59	24,235.29	25,882.35	33,463.24	133,176.47	45,507.54	113,036.76	38,625.63
หมู่ที่ 8 อาต๋อง	99,078.95	48,750.00	28,223.68	19,828.95	195,881.58	53,167.86	59,868.42	16,250.00
หมู่ที่ 9 พอกน้อย	66,276.52	39,553.03	41,053.03	23,227.65	170,110.23	50,233.89	133,745.45	39,495.30
หมู่ที่ 10 โสน	92,404.76	57,365.48	54,020.24	52,170.24	255,960.71	49,770.14	161,849.40	31,470.72
หมู่ที่ 11 เกาะ	66,415.88	29,896.70	18,856.60	28,080.57	143,249.75	42,773.16	91,001.99	27,172.43
หมู่ที่ 12 พอกใหญ่	61,345.54	34,611.39	38,915.10	22,638.86	157,510.89	48,724.66	141,549.50	43,787.14
หมู่ที่ 13 ม่วงหนองยาว	65,344.83	30,551.72	33,620.69	29,810.34	159,327.59	48,130.21	88,851.72	26,840.63
หมู่ที่ 14 กู่ตะวันตก	54,803.15	47,952.76	35,826.77	26,669.29	165,251.97	54,370.47	123,149.61	40,518.13
หมู่ที่ 15 ผือพัฒนา	61,892.00	37,900.00	29,600.00	29,910.00	159,302.00	48,567.68	125,522.00	38,268.90
หมู่ที่ 16 ศรีไพรราษฎร์	57,410.07	48,719.42	42,115.11	41,647.48	189,892.09	64,535.45	69,359.71	23,572.13
หมู่ที่ 17 เกาะสามัคคี	80,772.73	60,463.64	31,727.27	16,181.82	189,145.45	50,995.10	48,818.18	13,161.76

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลกู่ อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 11,579 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 3,469 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 40,975 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลกู่ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,477.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลกู่ มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ตะกุดกู หนองคู หนองข้างดิน หนองพอก หนองสนวน หนองโสน ห้วยทับทัน ห้วยพราน และห้วยเสน

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลกู่ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 12 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำบ้านแดง อ่างเก็บน้ำบ้านโสนน้อย อ่างเก็บน้ำหนองดินดำ อ่างเก็บน้ำห้วยก้านเหลือง อ่างเก็บน้ำห้วยควน อ่างเก็บน้ำห้วยคุ้ม อ่างเก็บน้ำห้วยจาน อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ และอ่างเก็บน้ำห้วยไร่

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลกู่ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 25 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 8 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Nad-sIA ชุดดินนาตุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,124 ไร่ หรือร้อยละ 11.53 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIA/csub ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 21,832 ไร่ หรือร้อยละ 49.12 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,972 ไร่ หรือร้อยละ 6.69 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA/csub ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 2,873 ไร่ หรือร้อยละ 6.46 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Sik-IA ชุดดินศรีขรภูมิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 984 ไร่ หรือร้อยละ 2.21 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Pho-sIA ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,709 ไร่ หรือร้อยละ 21.85 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-sIB ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 123 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 ดินในพื้นที่ดอน/พื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Ptk-Ndg-sIA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินพระทองคำ และชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 827 ไร่ หรือร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลคู อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

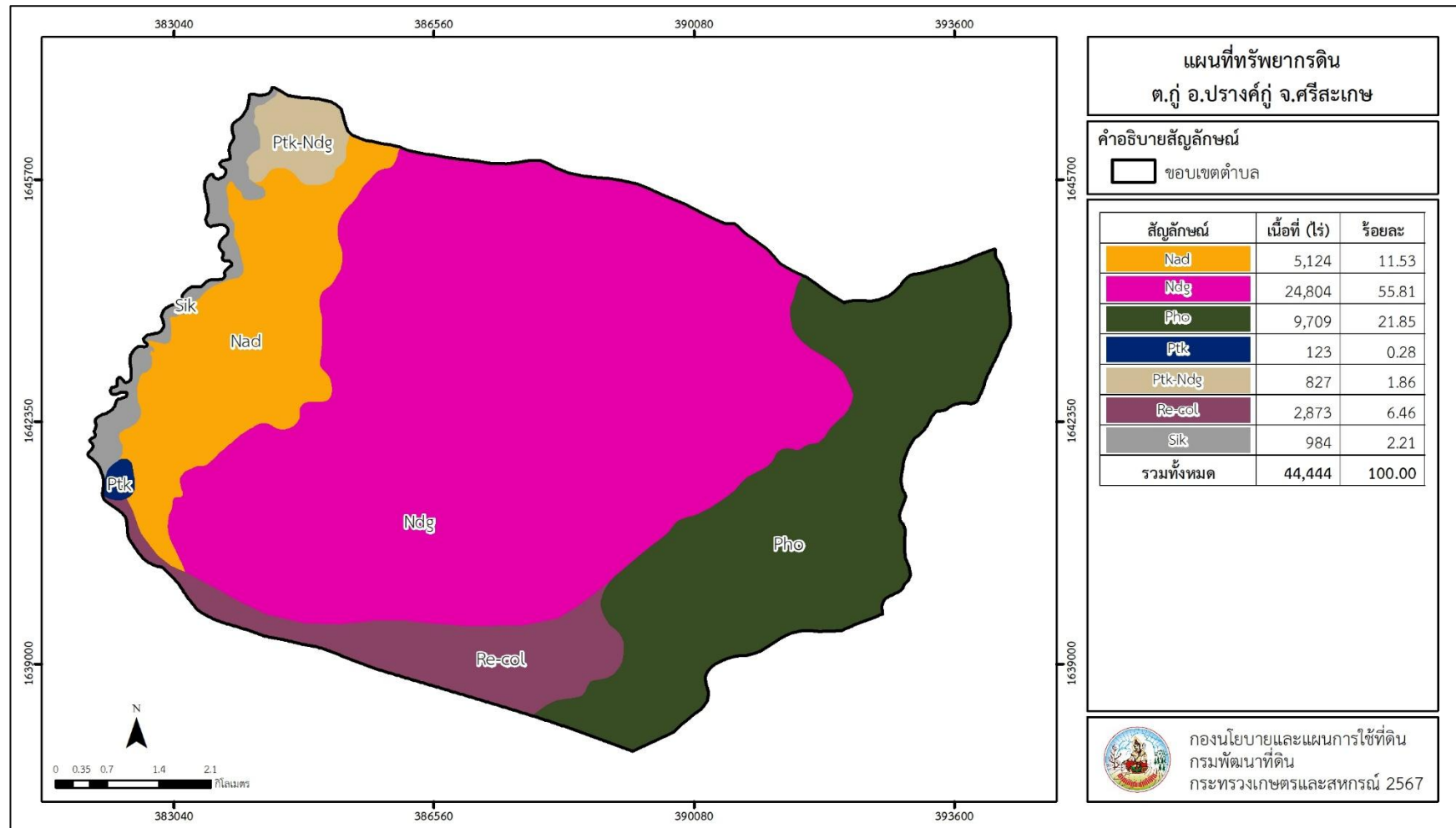

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความ ลึกของ ชั้นจาโร ไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Nad-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	5,124	11.53
Ndg-sIA/csub	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	21,832	49.12
Ndg-sIB	2-5	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	2,972	6.69
Pho-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	9,709	21.85
Ptk-Ndg-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	827	1.86
Ptk-sIB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	123	0.28
Re-col-sIA/csub	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	2,873	6.46
Sik-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	984	2.21
รวมทั้งหมด											44,444	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลคู อำเภอบางคนที จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลกู่

- 1) ดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) น้ำใต้ดินเค็ม
- 3) โรคระบาดต่อพืชและแมลง
- 4) แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค
- 5) ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกรในเขตตำบลกู่ มีความต้องการ ดังนี้

- 1) แก้ปัญหาดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) แก้ปัญหาน้ำใต้ดินเค็ม
- 3) แก้ไขปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช
- 4) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร โดยการขุดลอกคลอง ขุดเจาะบ่อบาดาล
- 5) แก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตร

จากความต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตำบลกู่ ต่างๆ พบว่า

1. จากกรณีดินมีความเป็นกรด-ด่าง ดินเค็ม มีปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูก พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้ กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนการใช้นาโนโดโลไมท์ ในการแก้ไขปัญหาดิน ปรับสภาพความเป็นกรด-ด่าง สถานีพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด ได้แจกจ่ายนาโนโดโลไมท์ไปยังเกษตรกรที่ต้องการรับบริการและที่มีปัญหาในการเพาะปลูก พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบดินเพื่อการเกษตร (E-Service) ให้แก่เกษตรกรที่มีความสนใจ และส่งเสริมการเพาะปลูกให้มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น

2. กรณีแก้ปัญหาน้ำใต้ดินเค็ม บางพื้นที่ของตำบลกู่ พบว่ามีความเค็มเล็กน้อย และมีน้ำกร่อย จากปัญหาข้างต้นไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ สถานีพัฒนาที่ดินได้จัดอบรมให้

ความรู้วิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นโดยการนำน้ำขึ้นมาพักไว้บนบ่อพัก ค่อยนำไปใช้ในแปลงเกษตรต่อไป สนับสนุนเมล็ดปอเทือง ถั่วพุ่ม เพื่อปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ที่มีปัญหาต่อการเกษตรต่อไป

3. กรณีโรคและแมลงศัตรูพืช กรมพัฒนาที่ดินได้มีการอบรมให้ความรู้และสาธิต การผลิตน้ำหมักจากสารเร่ง พด.3 พด.7 ประโยชน์สารเร่ง พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่เป็นศัตรูกับเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคพืชในดินโดยมีความสามารถในการป้องกัน หรือยับยั้งการเจริญของเชื้อที่ทำให้เกิด โรครากหรือโคนเน่า และเปลี่ยนสภาพธาตุอาหารพืชให้อยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์ ประกอบด้วย เชื้อไตรโคเดอร์มา และบาซิลลัส ประโยชน์สารเร่ง พด.7 เป็นกลุ่มเชื้อจุลินทรีย์มีคุณสมบัติในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการหมักและย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชสมุนไพรใน สภาพที่ไม่มีออกซิเจนเพื่อผลิตสาร ป้องกันแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยต่าง ๆ หนอนเจาะผลและลำต้น หนอนกระทู้ และหนอนกอ ซึ่งการ อบรมดังกล่าวช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ และลดการใช้ยาฆ่าแมลงที่จะส่งผลต่อผลผลิต

4. กรณีแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การขาด แคลนน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการขุดบ่อน้ำโครงการบ่อน้ำในไร่นานอกเขต ชลประทานขนาด 1,260 ลบ.ม. ในพื้นที่ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมากรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการ แล้วเสร็จ ปี 2549-2567 เป็นจำนวน 110 บ่อ พร้อมทั้งสนับสนุนโครงการบริหารจัดการน้ำใต้ดินใน พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร สำหรับการขุดเจาะบ่อบาดาล สถานีพัฒนา ที่ดิน ศรีสะเกษ ได้ประสานเรื่องไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาลจังหวัดศรีสะเกษ และการขุดลอกแหล่ง น้ำธรรมชาติ จัดทำระบบส่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลกู่ มีแผนการดำเนิน ร่วมกับชลประทาน

5. การแก้ไขปัญหาการผลิตของสินค้า ต้นทุนสินค้าการเกษตรมีราคาสูง กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามามีส่วนร่วมกับเกษตรกรใน ตำบลกู่ นำโครงการเกษตรอินทรีย์ และการ ขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS (ข้าว) ออกใบรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ เพิ่มมูลค่าทางสินค้าและประกันคุณภาพผลผลิต พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้การใช้สารเร่ง พด.1 พด.2 ประโยชน์สารเร่ง พด.1 เป็นจุลินทรีย์ที่ช่วยการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เพื่อใช้ผลิต ปุ๋ยหมัก สารเร่ง พด.2 เป็นจุลินทรีย์ที่มีความสามารถย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชและสัตว์ที่สดหรือ อวบน้ำ สามารถนำไปใช้ในรูปแบบปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เหมาะสำหรับพืชผักและไม้ผล การใช้สารเร่ง พด.1 พด.2 ช่วยลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี และสินค้าเกษตรมีความปลอดภัยจากสารเคมีมากยิ่งขึ้น

ผลจากการจัดทำกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) ดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 1.2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.3) โรคพืชและแมลง
- 1.4) ขาดแคลนน้ำ
- 1.5) สินค้าทางการเกษตรมีราคาสูง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) ใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 2.3) ขาดแคลนแหล่งน้ำ
- 2.4) โรคพืชและแมลงศัตรูพืชในแปลงเกษตร
- 2.5) ผลผลิตตกต่ำ รายจ่ายเพิ่มขึ้น

3) สภาวะ (State) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน
- 3.2) แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร
- 3.3) โรคและแมลงต่อพืชผลการเกษตร
- 3.4) หนี้สินของเกษตรกร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 4.2) ปัญหาคุณภาพชีวิต
- 4.3) ปัญหาสุขภาพ
- 4.4) ปัญหาหนี้สิน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบันและอนาคตดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

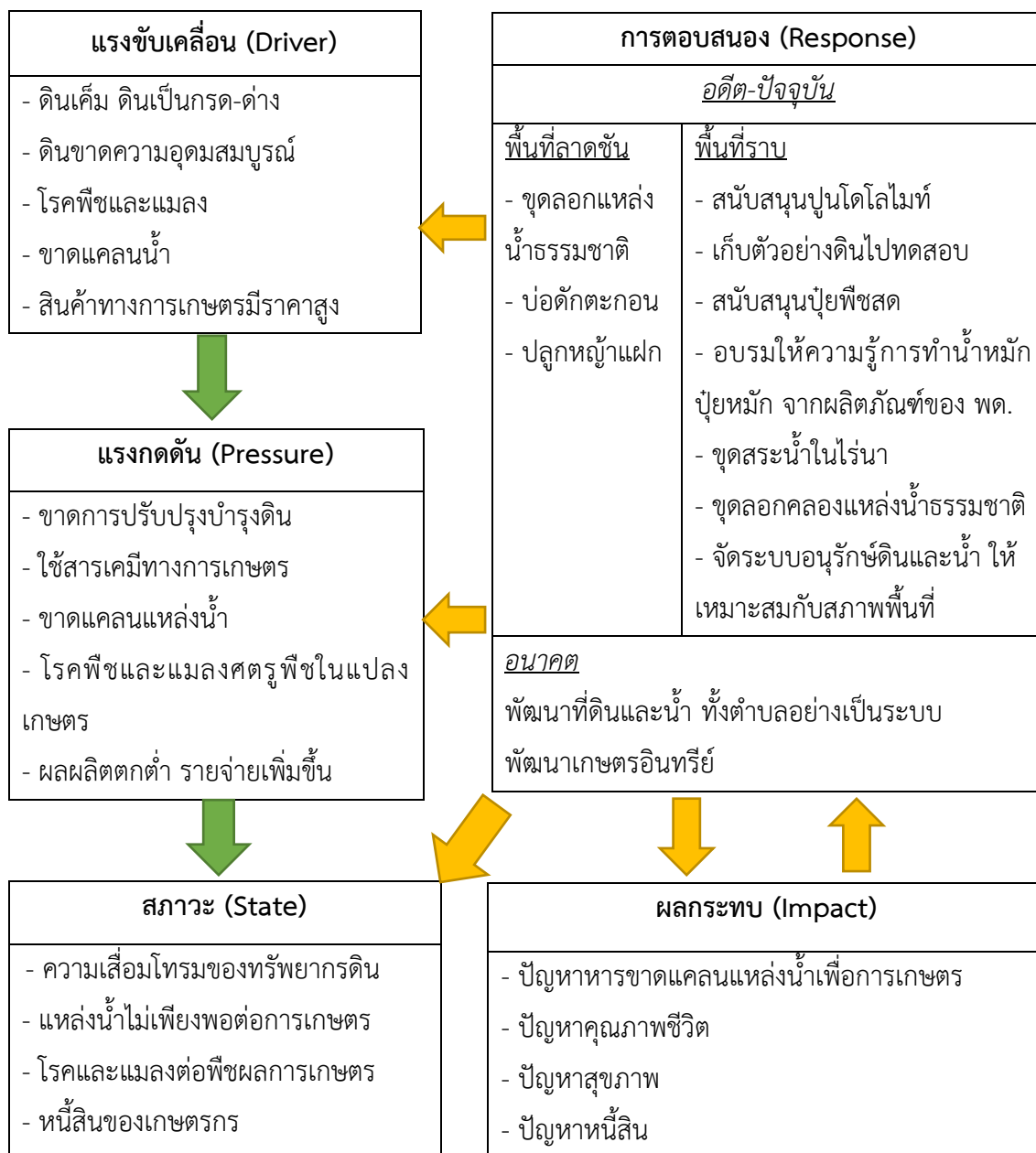
- 5.1) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.2) บ่อตักตะกอน
- 5.3) ปลุกหญ้าแฝก

พื้นที่ราบ

- 5.4) สนับสนุนปูนโดโลไมท์
- 5.5) เก็บตัวอย่างดินไปนำทดสอบ
- 5.6) สนับสนุนปุ๋ยพืชสด
- 5.7) อบรมให้ความรู้การทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมัก จากผลิตภัณฑ์ของ พด.
- 5.8) ขุดสระน้ำในไร่นา
- 5.9) ขุดลอกคลองแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.10) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

อนาคต

- พัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบลอย่างเป็นระบบ - พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังในรูปที่ 4.1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยระบบDPSIR ของตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวอุบล 2 ข้าวขาวหอมมะลิ 105 และข้าวเหนียว กข 6

2) เกษตรผสมผสาน เกษตรกรจะทำเกษตรผสมผสานมีการขุดบ่อน้ำ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้เกือบตลอดปี

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลัง ช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน

2) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ ถั่วเขียว พริก

3) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

4) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ไม้ และยางนา

เดือน ชนิดพืช	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
1.ข้าว												
2.เกษตร ผสมผสาน												
บริเวณพื้นที่ดอน												
1.มัน สำปะหลัง												
2.พืชไร่												
3.ไม้ผล												
4.ไม้ยืนต้น												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่รกร้าง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ยางพารา

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ยางพารา
Nad-sIA	S2ons	S2ons
Ndg-sIA/csub	S2os	S2os
Ndg-sIB	S2ewos	S2os
Pho-sIA	S2os	S2os
Ptk-Ndg-sIA	S2ons	S2ons
Ptk-sIB	S2ewons	S2ons
Re-col-sIA/csub	S2ns	S3o
Sik-IA	S1	S3o

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาที่ดินระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับการต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลคู อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตพื้นฟูธรรมชาติ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตพื้นฟูธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก

6.2.2 เขตเกษตรกรรมเป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมายซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 40,375 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 90.84 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้ มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 12,395 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 27.89 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 594 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางนา สะแบง ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 527 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.19 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง อ้อย มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำ การเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึง ไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่ง รากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถ ในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้อง พัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 21,188 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 47.67 ของ เนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อ ที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 2,930 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ยางนา ประดู่

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 2,488 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.60 ของ เนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ กระจับปี่ พืชผัก

(3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

(4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ หญ้าลูซี่

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,434 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.48 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,392 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่างๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

(3) เขตใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 931 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.09 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 533 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 398 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 569 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.28 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคู อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	5	0.01
	เขตพื้นฟูธรรมชาติ	5	0.01
2	เขตเกษตรกรรม	40,375	90.84
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง(ประเภทที่ 2)	13,574	30.54
2221	เขตทำนา	12,395	27.89
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	594	1.34
2224	เขตปลูกพืชไร่	527	1.19
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	58	0.13
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	26,760	60.21
2310	เขตทำนา	21,188	47.67
2320	เขตปลูกไม้ผล	33	0.07
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	2,930	6.59
2340	เขตปลูกพืชไร่	2,488	5.60
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	121	0.27
	เขตประมง	28	0.06
2400	เขตประมง	28	0.06
	เขตปศุสัตว์	13	0.03
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	0.03
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,434	5.48
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,392	5.38
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	15	0.06
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	27	0.06
4	เขตแหล่งน้ำ	931	2.09
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	533	1.20
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	398	0.90
5	เขตพื้นที่อื่นๆ	569	1.28
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	569	1.28

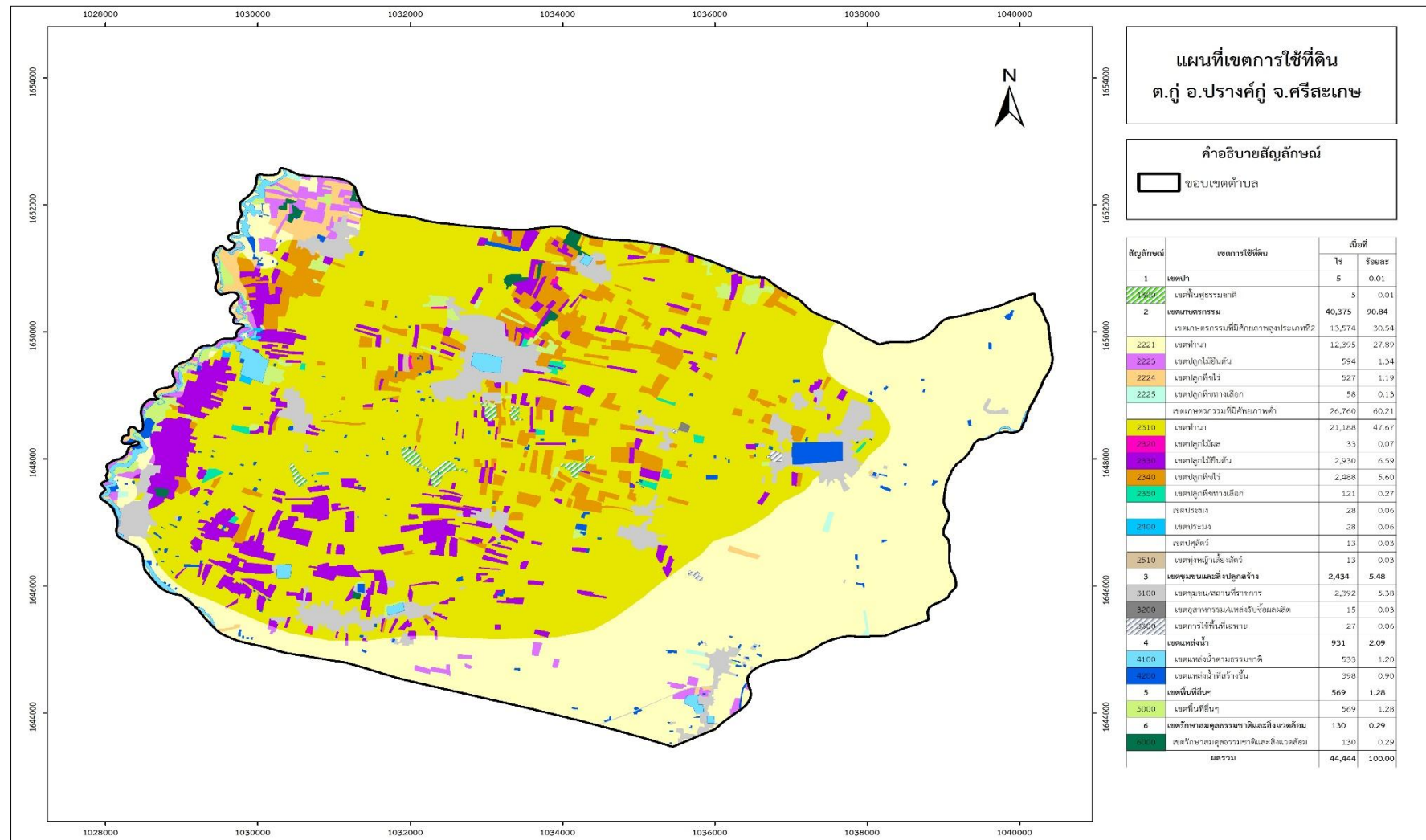
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
6	เขตรักษาสมดุธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	130	0.29
6000	เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	130	0.29
	รวมทั้งหมด	44,444	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลภู อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ และงบประมาณ ที่จะดำเนินการ งบประมาณ 2568 - 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลภู เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภู เพื่อมีมติให้ความเห็นชอบร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ เสนอกิจกรรม โครงการ เป้าหมายและงบประมาณ รายงานต่อไปยังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ และพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

(2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินกรด-ด่าง ด้วยปูนโดโรไมล์

(4) การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ

(5) จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ดังนี้

(1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

(2) โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

(1) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

2) เขตปศุสัตว์

พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

3) เขตประมง

ส่งเสริมและพัฒนาพื้นเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตำบลกู่ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ แปลงเกษตรไม่มีทางสาธารณประโยชน์ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลกู่ ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ 1.ปัญหาดินเสื่อมโทรม 2.ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร 3.ปัญหาโรคพืชและศัตรูพืช ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ในกรณีดินเสื่อมโทรม

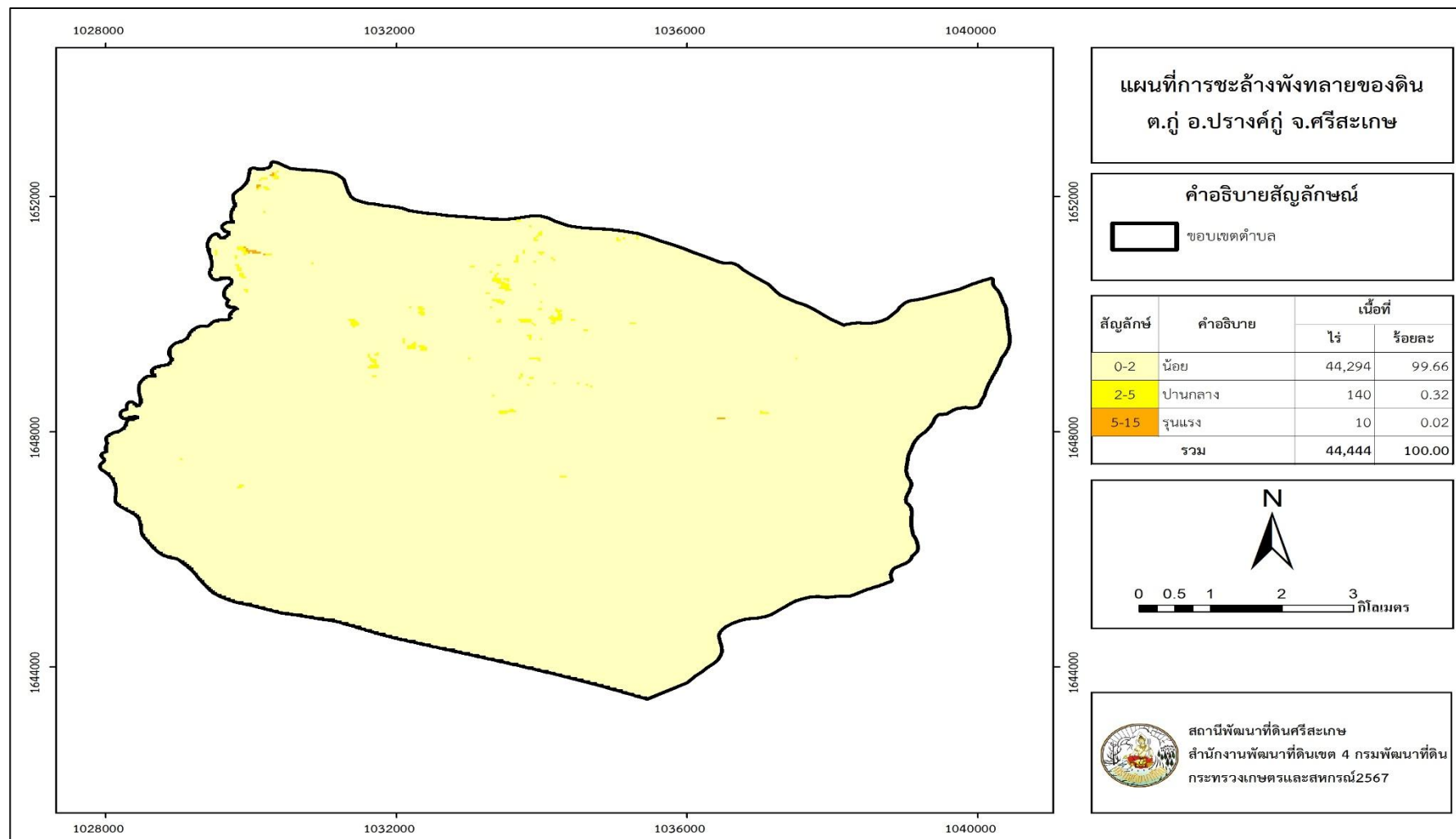

จากปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ตำบลคู เกิดจากปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการวิเคราะห์ระดับการชะล้างพังทลายของดินของตำบลคู ซึ่งมีเนื้อที่รวม 44,444 ไร่ พบว่า การชะล้างพังทลายของดิน 5-15 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10 ไร่ ร้อยละ 0.02 การชะล้างพังทลายของดิน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 140 ไร่ ร้อยละ 0.32 เปอร์เซ็นต์ การชะล้างพังทลายของดิน 0-2 มีเนื้อที่ 44,294 ไร่ ร้อยละ 99.66 เปอร์เซ็นต์ (ดังรูปที่ 7-1)

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง ขาดความรู้การจัดการดิน การเข้าใจถึงการปรับปรุงบำรุงดินให้ถูกวิธี เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินไป ทำให้โครงสร้างของดินขาดความอุดมสมบูรณ์

สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น การทับถมของตะกอนดินแหล่งน้ำจืดขึ้น รวมทั้งเกิดภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนทิ้งช่วง ฝนตกน้อย เกิดความแห้งแล้ง และทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และในบางพื้นที่มีปัญหาการขุดเจาะบาดาลเจอน้ำเค็ม ซึ่งบางช่วงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ตำบลคู จึงมีข้อเสนอคือ “การจัดการน้ำ” เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเกษตร จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองระบายน้ำ (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (3) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (4) เพิ่มแหล่งน้ำด้วยระบบสูบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์ (5) บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (6) ระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้ โดยสิ้นเชิง การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสามารถสร้างเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำได้โดยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนผลผลิตได้”

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลคู อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.เขตทำนา เนื้อที่ 33,583 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,585,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	35,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	975,000
	1.5 การรณรงค์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	150,000
	1.7 โครงการสาธิตการทำ การใช้ปุ๋ยหมัก	-
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,760,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	460,000
	2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	300,000
	2.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม	500,000
	2.4 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ Zoning by Agri-map	500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,000,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
2.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 3,015 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,585,000
3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 3,524 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
4.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 33 ไร่	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	35,000
5.เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 24 ไร่	1.3 การพัฒนาภูมิทัศน์เกษตรการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	975,000
	1.5 การรณรงค์เฝ้าติดตาม	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	150,000
	1.7 โครงการสาธิตการทำ การใช้ปุ๋ยหมัก	-
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,540,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,040,000
	2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,200,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,200,000
6.เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 13 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ	400,000
	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาดไม่ต่ำกว่า 1,260 ลบ.ม.	400,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	5,387,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	3,300,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	2,200,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	10,887,500

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1.เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 40,375 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1.1 เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 155 ไร่	1) โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/องค์การบริหารส่วนตำบล)
1.2 เขตทำนา เนื้อที่ 33,583 ไร่	การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต
1.3 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 3,015 ไร่	1) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร เครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 3,524 ไร่	2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.5 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 33 ไร่	3) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกและเกษตรผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.6 เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 24 ไร่	4) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
	5) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	6) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	7) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
	8) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	9) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมการข้าว, กรมส่งเสริมการเกษตร)
	10) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (กรมพัฒนาที่ดิน, สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	11) โครงการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)
1.7 เขตประมง เนื้อที่ 28 ไร่	1) ส่งเสริมและพัฒนาพื้นเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัด)
1.8 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 13 ไร่	1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลกู่ อำเภอบางศรี จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (พ.ศ.2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
	1.การปรับปรุงบำรุงดิน		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	35,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สาร อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	3	2	2	2	2	11	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่ม	-	-	1	1	1	3	-	-	325,000	325,000	325,000	975,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.5 การรณรงค์เฝ้ากลบตอซัง	ไร่	100	100	100	100	100	500	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
เขตทำนา	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงดินกรด	ไร่	40	40	40	40	40	200	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.7 โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก	ตัน	30	30	30	30	30	150	-	-	-	-	-	-	พด.

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
เขตเกษตรกรรม	1.การบริหารจัดการน้ำ		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	2.1 การก่อสร้างแหล่ง น้ำในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ	3	2	5	5	5	20	60,000	40,000	100,000	100,000	100,000	400,000	พด.
	2.2 โครงการบริหาร จัดการดินและน้ำทั้งบน ดินและใต้ดินในพื้นที่ เสี่ยงภัยแล้งฯ	บ่อ	-	-	20	-	-	20	-	-	500,000	-	-	500,000	พด.
เขตทำนา	2.งานจัดระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ														
	2.1 จัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม	ไร่	200	-	-	-	-	200	500,000	-	-	-	-	500,000	พด.
	2.2 จัดระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำ Zoning by agri-map	ไร่	-	200	-	-	-	200	-	500,000	-	-	-	500,000	พด.
เขตเกษตรกรรม, เขตแหล่งน้ำ	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลาย ของดิน														
	3.1 การปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและ น้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2566**. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2567 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ดันศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคู. 2567. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <http://www.khaotor.go.th/vision.html>, 1 พฤษภาคม 2567.

คณะผู้จัดทำ

นายสาคร เหมือนตา	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ
นายพงษ์ศักดิ์ สิวันคำ	เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
นางบุษราภรณ์ พลสวัสดิ์	นักวิชาการเกษตร
นางสาวศศิธร สดไธสง	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ จ.ร้อยเอ็ด
หมายเลข 12016

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 3300

โทร 045-814642 E-mail ssk01@ldd.go.th